

„De Darde Klokke”

September

2022

EDITIENUMMER

204

Drie moandeleks tiedschrift veur Ommen

in samenwerking met Cultuurhistorisch Centrum Ommen

COLOFON

STICHTING DE DARDE KLOKKE

Voorzitter

Harry Woertink
0529-452963

Secretaris

Sir Schokkenbroek
Patrijsstraat 39
7731 ZL Ommen
dedardeklokke@gmail.com

Penningmeester

Albert van der Vegt
Sperwer 34
7731 KB Ommen
0529-456317

www.dedardeklokke.nl

STICHTING OUDOMMEN.NL

Voorzitter

Linda Spruijt
0529-466948

Secretaris

Tjeerd de Leeuw
Schurinkhof 29
7731 EZ Ommen
0529-452945
t.deleeuw@oudommen.nl

www.oudommen.nl

CULTUURHISTORISCH CENTRUM OMMEN

Voorzitter

Berend Jan Warmelink
0529-760006

Secretaris

Jan Doedens
Koekoeksbloemstraat 12
7731 WB Ommen
0529-454742
j.doedens@hetnet.nl

Penningmeester

Herman Kortman
06-23944250

www.museum-ommen.nl

HISTORISCH MUSEUM OMMEN

Den Oordt 7, 7731 CM Ommen
0529-453487
info@museum-ommen.nl

**Overname van artikelen
toegestaan met
bronvermelding.**

www.dedardeklokke.nl
www.oudommen.nl
www.cco-ommen.nl

Drie moandeleks tijdschrift veur
Ommen in samenwerking met
Gemeenschap van Oll Ommer
Cultuurhistorisch Centrum Ommen
OudOmmen.nl

Redactieadres

Patrijsstraat 39, 7731 ZL Ommen
0529-463111
dedardeklokke@gmail.com

www.dedardeklokke.nl

Lidmaatschap

- € 25,50 per jaar lidmaatschap CCO
inclusief abonnement De Darde Klokke.
- € 27,50 per jaar bij niet automatische
afschrijving. Betaling op IBAN
NL97 RABO 0378 9039 77 t.n.v. CCO

- Veur betaling van abonnement op
De Darde Klokke € 8,- per joar.
IBAN NL72 INGB 0003 0435 54 of
NL08 RABO 0348 9059 04
t.n.v. 'De Darde Klokke' te Ommen

GEMEENSCHOP VAN OLL OMMER

Veurzitter

Gerrit Steen
0529-454181

Schriefster

Wilma Runhart
De Haar 19, 7738 PV Witharen
wilmarunhart@hotmail.com
0523-676287

Penningmeester

Harry Prenger
06-28956863

M E T D A N K A A N

Notarispost Ommen
Tuincentrum Jurrie Baas
Go Makelaars Weenink Jansen
Aannemersbedrijf M. van der Vegt
Jouw Printshop
Douwé's Dump
Rijwielen/Bromfietsen Brunink
Installatiebedrijf Groen Ommen
Autoschade Huysmans
Ommer Automaten
Bandenservice Ommen
Pearle Opticiëns
Schildersbedrijf Van Elburg
Dakdekkers- en Renovatiebedrijf
E. van der Linde Ommen BV
Café-Restaurant 'De Nieuwe Brug'
Slaapkenner Touwen
Stucadoorsbedrijf Rinus Zwanepol
Van Aalderen garage en tankservice
Dunnewind Groep BV

Bouwbedrijf Vonder BV
Van der Bent Houtbouw
Ekkelenkamp
lunch - patisserie - diner- ijsalon
M. Dunnewind Radio, TV en witgoed
Lennips groep Vastgoed Onderhoud
Takman Gereedschappen
Cents Autocentrum
Café-Restaurant 'Flater'
Wijnhof dranken & delicatessen
OCB Bouw bv
Kompanen
Restaurant-Catering 'De Bootsman'
H. Steen bv verhuizingen en transporten
Resto Oco
Bungalowpark 'Hoge Hexel'
Expert Westerman
Bentum Nijboer Notarissen
Hovenier Arjan van der Veen
Nijkamp Installatietechniek

Brasserie Tante Pos
Goudsmids Atelier & Juwelier Zandbergen
Bakkerij van der Most
Freesverhuur Ommen
Timmer- & Onderhoudsbedrijf Kleinlugtenbelt
Sportrijk fit & gezond Ommen
Kapsalon de Kapper
Van Elderen accounts belastingadviseurs
Zorgboerderij 't Schöttincksflor
De Lange Keukens
Culinair bij u thuis
Makelaarskantoor Sallands Goed
Huiske Hovenier
Van Kesteren Schoenreparaties
EP Ommen
Grondman Bouwservice
A. Visscher, hoveniersbedrijf
Wildthout, Hotel & Restaurant
Jumbo Ommen
Rina Ulders, uitvaartverzorging

Wij worden financieel ondersteund door Rabobank Vaart & Vechtstreek

Nummer 204

In dit nummer hebben we weer een grote verscheidenheid aan artikelen voor u samengebracht.

Dat gaat onder andere van een zeer uitgebreid onderbouwd relaas over een kerkorgel tot een bijzonder kerkje aan de Ommerschans in het begin van de vorige eeuw.

De redactie wenst u veel leesplezier.

Nummer 205 verschijnt in de eerste helft van december 2022. Wij ontvangen uw kopij graag uiterlijk **15 november 2022**.

Abonnementsgeld

Met ingang van **1 januari 2022** is het abonnementsgeld voor het blad "De Darde Klokke" verhoogd naar **€ 8 per jaar**. Hiervoor ontvangt u dus 4 nummers (€ 2,- /st.) per jaar.

De historie van Ommen vertelt ons dat er ooit drie luidklokken hebben gehangen in het klokkenhuis van de (Hervormde) kerk in de Brugstraat. In het Rampjaar 1672 is een van deze klokken gestolen door soldaten uit het Münsterland onder leiding van de bisschop van Münster. Het is ze echter niet gelukt de zware koperen luidklok mee te nemen. De soldaten kwamen niet verder dan de haven. Het verhaal vertelt verder dat de zware koperen klok over boord is geslagen, in het water terecht kwam – van wat nu Burggraven wordt genoemd – en op de bodem ligt van een vroegere rivierarm van de Vecht. Vanaf het ontstaan van dit Ommer historisch tijdschrift wordt de ‘derde klok’ weer symbolisch geluid met de naam “De Darde Klokke”, de naam dus van dit tijdschrift geschreven in Ommer dialect.

Omslag: Via het Giethemer Kerkpad passeer je het bijbehorende Giethemer Kerkbrugje. Een kerkpad was in de vorige eeuwen heel gebruikelijk. Via deze paadjes konden bewoners rechtstreeks naar de kerk wandelen op zondag. Veel kerkpaden zijn in de loop der jaren verdwenen, maar dit tussen de buurtschap Giethmen en Ommen is al die tijd goed bewaard gebleven. Het Giethemer Kerkpad was het pad voor de bewoners van Giethmen die naar de kerk gingen in Ommen. Daarvoor moest je de rivier de Regge oversteken. Er lag een schuit in de vorm van een voetveer die je zelf moest bedienen. Daarvoor lag hier een schuit in de vorm van een voetveer die je zelf moest bedienen. Dit kon niet altijd, dus als het bootje niet beschikbaar was moesten de mensen omlopen via de Nieuwebrug of Laarbrug. Het Giethemer Kerkbrugje was dan een welkome verandering toen het omstreeks 1905 gebouwd werd.

De foto's in dit blad zijn aangeleverd door de betreffende auteur, uit het fotoarchief van OudOmmen.nl, CCO of anderszins zoals bij het artikel/foto is aangegeven.

Het is niet onze bedoeling eventuele rechten van derden opzettelijk te schaden.

Geschiedenis orgel in Hervormde Kerk Ommen.....	Frans Dijkstra	2
Ziesse, noa 't hoge water	Leida Bruins-Lemmers	7
Ommen op weg naar 775 jaar stadsrechten	Harry Woertink	8
Molen Den Oordt in 1824 nieuw gebouwd	Harry Woertink	10
Bomen, bijlen, vlaggen	Marietje Rhee-Luttekes	11
VVV Ommen wijst toeristen de weg	Harry Woertink	16
Typisch trapgeveltje pastorie RK-kerk Ommerschans ..	Harry Woertink	18
Zoekplaatje	OudOmmen.nl	20

Geschiedenis orgel in Hervormde Kerk Ommen

door Frans Dijkstra

In 2021 was het 200 jaar geleden dat het orgel in de Hervormde Kerk werd gebouwd. Door de coronabeperkingen konden de feestelijkheden die rond 13 november 2021 waren gepland niet doorgaan. Ter wille van de geschiedschrijving blikken we hier nog even terug op de twee eeuwen van het bestaan van dit voorname orgel.

De Hervormde Kerk te Ommen heeft al vroeg een orgel gehad. Details daarvan zijn niet bekend. Het instrument is in verval geraakt en de restanten zijn in 1717 verkocht. In aanmerking genomen, dat in de toenmalige protestantse kerken in Nederland het zingen van psalmen met orgelbegeleiding pas omstreeks 1650 in zwang is gekomen, kan dat eerste orgel niet erg oud zijn geworden.

Het Scheuer-orgel van 1821

Ommen heeft het meer dan een eeuw zonder orgel moeten doen. In 1821 werd de basis voor het huidige instrument gelegd door de Coevorder orgelbouwer Johann Christoff Scheuer¹ (1776-1854). Hij is geboren in Emlichheim en in 1803 in Coevorden getrouwd met Johanna Eek. Scheuer was organist in de Grote Kerk in Coevorden van 1812-1823 en beoefende daarnaast het vak van orgelmaker. Hij zorgde voor het onderhoud van diverse orgels in Drenthe en Overijssel. Zijn eerste eigen orgels bouwde Scheuer in Dalfsen (1808), Hardenberg (1819) en Ommen (1821). In 1823 verhuisde hij naar Zwolle, vanwege de opdracht om een orgel te bouwen voor de Broerenkerk dat in 1824 werd opgeleverd. Dat zou zijn best bewaarde orgel worden en gezien het bouwjaar kan het beschouwd worden als het broertje van het orgel in Ommen. Op www.orgelsite.nl worden 15 nog bestaande Scheuer-orgels in Nederland genoemd (zie bijlage 1). Ze zijn op drie na door Scheuer geleverd met één klavier en aangehangen pedaal, wat betekent, dat het pedaal via een mechaniek verbonden is met de klaviertoetsen. Daardoor kan de organist met zijn voeten de laagste toetsen van het klavier bedienen, maar het pedaal heeft geen eigen pijpen. Veel van die orgels zijn in de loop van twee eeuwen uitgebreid met een tweede klavier en een zelfstandig pedaal met eigen pijpen die alleen via het pedaal bediend worden. De basis die door Scheuer is gelegd was kennelijk zo goed dat het de moeite waard was om de orgels steeds weer te restaureren en uit te breiden.

Het uiterlijk van de orgelfronten vertoont veel overeenkomsten (zie bijlage 2). De versieringen aan weerskanten van het front zijn bij de meeste orgels gelijk, en bij veel orgels staan op de zijtorens van het front beelden van bazuin blazende of harp spelende engelen. Ook in Ommen zijn de versieringen nog aanwezig en hebben er gipsbeelden van engelen op de zijtorens gestaan. De oudste bekende afbeelding van het orgel is een foto van het kerkinterieur uit 1916, waar het orgel onvolledig op staat. Op grond daarvan heeft mijn broer Tjitte Dijkstra te Harderwijk bijgaande tekening gemaakt van hoe het orgel er vermoedelijk heeft uitgezien van 1821-1933.

Het oorspronkelijke Scheuer-orgel in Ommen bezat nog geen rugwerk². Het is als balustrade-orgel geplaatst op de nog steeds bestaande galerij aan de kant van de toren. De speeltafel zat aan de linkerzijde, afgeschermd met een gordijntje.

Over de eerste decennia van het bestaan van het orgel is bijzonder weinig overgeleverd. Een bestek, afbeeldingen of opdrachtbrieven ontbreken. In 1969 werd op de grootste frontpijp een inscriptie aangetroffen, die waarschijnlijk dateert uit 1857. Zie de foto op blz. 3. Een transcriptie van de tekst luidt:

“Dit orgel is vervaardigd door Johann Christoff Scheuer orgelmaker te Coevorden en ingewijd door Ds. A. Verweij in September 1821. De commissie van het orgel bestond uit volgende leden: Ds. A. Verweij, J.A.M.A. Chevallereau, W.A. van Laar, J. Kramer, J.S. Bosch, A.S. Chevallereau, A. de Vries, A. Warmelink. Schoongemaakt in de jaren 1850 door Gebr. Jan Eek Scheuer, Georg Albrecht Scheuer, Ernst August Scheuer te Zwolle.

*Wegens vernieuwing der kerk in 1856 afgebroken. In Augustus 1857 door Gebr. Scheuer, Orgelmakers te Zwolle herbouwd**

In de namen van de commissie herkennen we er enkele die nog prominent in Ommen aanwezig zijn: er is een Chevalleraustraart (zonder e in de voorlaatste lettergreep) en een landgoed Het Laar, en de naam Warmelink komt ook nog voor.

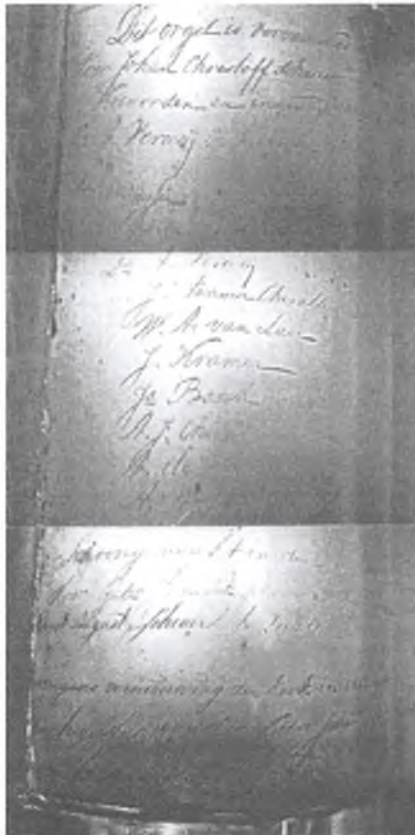
Scheuer heeft het orgel waarschijnlijk in onderhoud gehouden vanaf 1821. Toen het orgel in 1857 opnieuw geplaatst werd door de gebroeders Scheuer, was hun vader al overleden (1854). In 1858 vertrokken de drie gebroeders Scheuer met hun twee zusters naar Natal in Zuid-Afrika, waardoor aan hun orgelbouwbedrijf in Zwolle een einde kwam. Ze hebben daar het boerendorp Mooiplaats gesticht, waar Ernst August Scheuer verder is gegaan als pianostemmer en bouwer van kleine orgels, terwijl zijn broers veehouder werden. Nakomelingen leven daar tot op de dag van vandaag³. Na Scheuer heeft orgelmaker Poestoke te Zutphen het orgel onderhouden. Er is verder niets bekend van Poestoke als orgelmaker. Hij gaf het orgel in 1864 een grote schoonmaakbeurt, wat bijzonder snel lijkt na de herplaatsing in 1857. In 1871 trof de bliksem de toren van de kerk, met een brand tot gevolg. Hoewel de kerk en het orgel gespaard konden worden was er wel schade door de hitte: verschillende orgelpijpen waren gesmolten. In 1874 herstelde Poestoke de schade.

In 1907 "moderniseerde" de firma A.S.J. Dekker te Goes het orgel. Dit was een bekende Nederlandse orgelbouwer in de eerste helft van de twintigste eeuw van wie op www.orgelsite.nl 37 orgels bekend zijn. Wat er in 1907 precies is gebeurd is niet gedocumenteerd. Gezien de staat waarin het orgel in 1948 verkeerde kan worden aangenomen, dat in 1907 een paar registers⁴ zijn toegevoegd of veranderd. Mogelijk zijn toen twee zangerige stemmen (Celeste 8 en Aeoline 4) geplaatst die in 1952 weer zijn verwijderd omdat ze niet meer pasten bij de smaak van die tijd. Mogelijk is ook in 1907 de samenstelling van de Mixtuur⁵ gewijzigd waardoor hij werd veranderd in een Cornet. In 1948 constateerde de orgeladviescommissie van de Nederlandse Organistenvereniging (NOV) dat er met de Cornet veel was geknoeid: oorspronkelijk 6 pijpen per toets, maar de helft of meer van het pijpwerk was verdwenen of stom gemaakt om het stemmen te vereenvoudigen. In 1933 zijn door Dekker ook werkzaamheden aan het orgel verricht, vanwege schade bij bouwwerkzaamheden in de kerk. In dat jaar is een nieuw plafond aangebracht, lager dan het oorspronkelijke plafond. Daarbij zijn de gipsen engelenbeelden op de twee zijtorens vernield en de restanten zijn verdwenen.

Wanneer de windvoorziening elektrisch is gemaakt is niet meer te achterhalen. Het moet wel voor 1946 zijn geweest, want toen waren er klachten dat na het uitzetten van de motor een trilling was te horen, een probleem dat toen werd opgelost door een rubber band onder de motor te zetten. Omdat 1907 te vroeg lijkt voor elektrificatie van de windvoorziening, kan het in 1933 zijn gebeurd.

Restauratie en uitbreiding

In 1948 schreef de adviescommissie voor orgelbouw van de toenmalige NOV (Nederlandse Organisten Vereniging) "het is ons niet bekend wie de bouwer van het instrument is geweest. (...) Van huis uit moet het een goed orgel geweest zijn, getuige de verschillende mooie stemmen die er op zitten." In het rapport van de adviescommissie werd in 1948 voorgesteld het orgel grondig te restaureren, de toegevoegde registers te verwijderen en de dispositie terug te brengen tot de vermoedelijke situatie bij de bouw. Om er een volwaardig orgel van te maken adviseerde de commissie om een vrij pedaal aan te brengen met 3 registers en een tweede klavier met 6 of 7 registers. Diverse varianten passeerden de revue, maar om een lang verhaal kort te maken volstaat hier dat orgelbouwer Sanders te Utrecht in 1952 het orgel grondig verbouwde. De speeltafel werd verplaatst van de linkerkant naar het mid-

den. De kas van het bestaande orgel werd naar achteren uitgebouwd, zodat er plaats was voor pijpen voor het tweede klavier en het pedaal. Sanders maakte de nieuwe pijpen in de zelfde stijl als de van Scheuer stammende pijpen van het hoofdwerk en hij leverde een nieuwe windmachine.

Orgelbouwer Jacobus Cornelis Sanders (1858-1924) had het vak geleerd van de vermaarde orgelbouwer Witte, die o.a. de orgels in de Domkerk in Utrecht en de Grote Kerk in Den Haag had gebouwd. Na het overlijden van zijn vader zette zijn zoon Jacobus Hendricus Sanders (overleden 1960) het bedrijf voort. In de jaren '50 nam de kwaliteit van zijn werk af. Van J.C. Sander&Zn zijn volgens www.orgelsite.nl 16 orgels bekend.

De foto op de vorige pagina toont de situatie in 1961. De speeltafel zat toen inmiddels aan de voorkant, verborgen achter een gordijn en de engelen en de meeste ornamenten waren niet meer aanwezig. De klok op de middentoren ziet er net zo uit als tegenwoordig, en lijkt ook dezelfde te zijn als op de foto uit 1916 aan de hand waarvan de pentekening op pagina 1 is gemaakt.

Het verbouwde orgel in Ommen werd op 14 augustus 1952 in gebruik genomen in een bijzondere kerkdienst onder leiding van de predikanten Koolschijn en Van Heyst. Als organist was de vermaarde George Stam (1905-1995) uitgenodigd. Hij was o.a. organist in de Jacobikerk in Leeuwarden, werkte later in kerken in Utrecht en Rotterdam en doceerde aan de conservatoria van Utrecht, Amsterdam en Rotterdam. Onder organisten is hij vooral bekend geworden door de heruitgave van de psalmbundel van Worp en door zijn eigen psalmbundel (1970). Bij de ingebruiknamedienst werd begonnen met psalm 33 vers 1 en 2, het eerste vers begeleid door muziekvereniging Crescendo die tijdens de verbouwing de gemeente had begeleid, en het tweede vers begeleid door het orgel.

Opnieuw restauratie

De orgelbouwadvisiecommissie van de NOV was niet tevreden over het door Sanders opgeleverde werk. Vooral de windvoorziening van het tweede klavier liet te wensen over. Ondanks het negatieve advies van de commissie accepteerde de kerkenraad het orgel. In de periode van 1952-1968 deden zich vele kleine en grotere storingen voor. In 1968 werden plannen gemaakt voor een nieuwe verbouwing, waarbij de pijpen voor het tweede klavier in een rugwerk achter de speeltafel werden geplaatst en voor de pijpen van het vergrote pedaal een aparte kas achter het hoofdwerk werd gemaakt. Door te kijken naar andere grote orgels van Scheuer, zoals in de Broerenkerk in Zwolle, wilde men een orgel met rugwerk reconstrueren zoals Scheuer het in 1821 had kunnen maken. Orgelbouwer Flen-trop te Zaandam is enige tijd in de race geweest om de reconstructie uit te voeren, maar uiteindelijk ging de opdracht naar de orgelbouwers Van den Berg & Wendt. Begin 1970 is het orgel opgeleverd. De ornamenten naast het hoofdwerkfront waren in ere hersteld en bij het rugwerk waren overeenkomstige ornamenten geplaatst. Ook de speeltafel van Sanders uit 1952, die in 1968 als 'versleten' werd beschouwd (wat een bijzonder korte levensduur is voor een speeltafel) werd in zijn geheel vervangen door een nieuwe speeltafel in de stijl van het orgel in de Broerenkerk in Zwolle. Bij de demontage van het orgel werd op de grootste orgelpijp die midden in het front staat de eerder genoemde inscriptie gevonden. Aanvankelijk was het de bedoeling dat de frontpijpen opnieuw gepolijst zouden worden en in het nieuwe front herplaatst. Daarmee zou die inscriptie behouden zijn gebleven. Maar de frontpijpen waren te dun voor deze behandeling, zodat Van den Berg&Wendt nieuwe frontpijpen hebben gemaakt. Er is binnen in het orgel wel een plaatje aangebracht met de tekst van de inscriptie.

Het orgel werd op zondag 8 maart 1970 voor het eerst gebruikt in de eredienst. Op woensdag 11 maart, vond na de biddagdienst de officiële overdracht plaats door de adviseur Bas Wijnands uit Zierikzee, die het hele proces had begeleid. Hij gaf ook een concert.

Op www.orgelsite.nl worden 24 orgels van Van den Berg&Wendt vermeld. De meeste daarvan hebben na 20-30 jaar een tamelijk ingrijpende wijziging van de klank ondergaan. Van den Berg & Wendt waren uitstekende meubelmakers en ook de mechaniek van hun orgels was duurzaam. Maar intonatie van de pijpen was niet hun sterkste eigenschap en zij hadden slechts beperkte ervaring met het integreren van oud pijpwerk met nieuw gemaakte pijpen. Die sterke en zwakke punten zien we terug in de recente geschiedenis van het Scheuer-orgel in Ommen. Grote storingen hebben zich na 1970 niet meer voorgedaan. Maar de klank was nog niet bevredigend. Er was in feite een modern neobarok orgel van gemaakt met ouder pijpwerk dat zich niet goed mengde met de nieuwe toevoegingen. In 1985 besloot het ministerie van VWC dat het orgel geen monumentale waarde meer had omdat nog slechts een kwart van de pijpen van Scheuer afkom-

stig was. Het orgel kreeg daarom geen subsidie meer uit de pot voor instandhouding van monumentale orgels.

In 1988 werd geconstateerd dat veel van de nieuwe pijpen te schel klonken, en een aantal fluiten te mat. De orgelcommissie van de Nederlands Hervormde Kerk adviseerde in 1994 een totale herintonatie en wijziging van de dispositie. Hoewel niet alles wat de commissie voorstelde financieel mogelijk was, heeft orgelbouwer Reil te Heerde in 1996 het klankbeeld sterk verbeterd. Een laatste wijziging in de klank werd bereikt in januari 2021 toen een hoog en fel klinkend register in het rugwerk een octaaf lager werd geplaatst. Terugblikkend kan worden geconstateerd, dat het orgel in mechanische zin nu al weer 50 jaar probleemloos functioneert en dat de klank goed past bij het historische uiterlijk. De combinatie Reil-Van den Berg & Wendt is een goede formule gebleken. Met de laatste dispositiewijziging in 2021 meegerekend kan men zeggen dat er tweehonderd jaar aan dit orgel is gewerkt.

Bijlage 1 Scheuer-orgels in Nederland

Scheuer-orgels in Nederland volgens www.orgelsite.nl

	Bouwjaar	huidig aantal registers
Dalfsen, Hervormde Kerk	1808	Scheuer-front achter Holtgräve-orgel
Hardenberg Stephanuskerk	1819	HW 11, RW 8, Ped 4
Ommen, Hervormde Kerk	1821	HW 11, RW 8, Ped 5
Zwolle Broerenkerk		
(<i>nu boekhandel Waanders</i>)	1824	HW 12, RW 9
Oldemarkt, Dorpskerk	1828	HW 10, RW 6
Den Ham, Hervormde Kerk	1841	HW 11, OP 9, Ped 7
Hoogeveen, Grote Kerk	1843	HW 12, RW 8, Ped 5
Steenwijkerwold,		
Hervormde Kerk Kerkbuurt	1846	HW 11
Sneek, Doopsgezinde Kerk	1847	HW 12, OP 8, Ped 5
Zwolle, Bethlehemse Kerk		
(<i>nu Sushi-restaurant Blue Sakura</i>)	1849	HW 12, RW 9, Ped 3
Dalen, Hervormde Kerk	1850	HW 11, BW 7
Holwerd, Hervormde Kerk	1852	HW 9, OP 6, Ped 5
Kuinre, Hervormde Kerk	1856	HW 8, OP 6
Rijssen, Schildkerk	1856	HW 12, BW 11, Ped 7 Flentrop (1981)
Den Hoorn, Hervormde Kerk	1857	HW 8
Oldeberkoop, Hervormde Kerk	1858	HW 7 (Van Dam, 1919)

HW=hoofdwerk, RW = Rugwerk, OP = onderpositief, Ped = Pedaal

Bijlage 2. Fronten van de nog in Nederland bestaande Scheuer-orgels

1ste rij: Hardenberg (1819), Ommen (1821), Zwolle Broerenkerk (1824), Oldemarkt (1828)

2e rij: Den Ham (1841), Hoogeveen (1843), Steenwijkerwold (1846), Sneek (1847)

3e rij: Zwolle Bethlehemse Kerk (1849), Dalen (1850), Holwerd (1852)

4e rij: Kuinre (1856), Rijssen (1856), Den Hoorn (1857), Oldeberkoop (1858)

Bron: www.orgelsite.nl. De foto's zijn overgenomen met toestemming van de orgelsite.

(vervolg op pagina 6)

Bijlage 3 Dispositie en herkomst van de onderdelen van het orgel in Ommen

Dispositie van het Scheuer-orgel in de Hervormde Kerk te Ommen

Hoofdwerk	Rugwerk	Pedaal
Prestant 8 (1970)	Holpijp 8 (1821)	Subbas 16 (1821/1952)
Octaaf 4 (1821)	Quintadeen 8 (1952)	Prestant 8 (1952)
Octaaf 2 (1821)	Koppelfluit 4 (1952)	Octaaf 4 (1952)
Quint 3 (1821)	Prestant 4 (1970)	Fagot 16 (1970)
Roerfluit 8 (1952)	Gemshoorn 2 (1952)	Trompet 8 (1970/1996)
Fluit 4 (1821)	Nasard 3 (1952/2021)	Koppel Pedaal-Rugwerk
Woudfluit 2 (1821)	Dulciaan 8 (1952)	Koppel Pedaal Hoofdwerk
Viola 8 (1821/1952)	Scherp 5-sterk	
Sesquialter 1-2 sterk (1821/1952)	Tremulant	
Mixtuur 5-6 sterk (1970)		
Trompet 8 (1952)		
Koppel Hoofdwerk-Rugwerk		

1821: originele pijpen van Scheuer (25%)

1821/1952: pijpen van Scheuer aangevuld door Sanders (12,5%). De samenstelling van de Sesquialter werd in 1952: C-b $2\frac{2}{3}$, c1-d3 $2\frac{2}{3}+1\frac{3}{5}$

1952: pijpen van Sanders (37,5%). De tongwerken waren afkomstig van een Parijse orgelbouwer Masure.

1970: pijpen van Van den Berg&Wendt (21%)

1970/1996: pijpen van Van den Berg&Wendt aangevuld door Reil (4%)

1952/2021: de Nasard $1\frac{1}{2}$ voet van Sanders is in 2021 opgeschoven naar 3 voet. Het groot octaaf werd uit het 3-voets koor van de Sesquialter genomen, waardoor de Sesquialter in het groot octaaf geen pijpen meer heeft.

De **windlade** van het hoofdwerk is van Scheuer, die van het rugwerk van Sanders, omgebouwd tot rugwerklade door Van den Berg&Wendt. De lade van het pedaal is van Van den Berg&Wendt.

De **kas** van het orgel is door Van den Berg&Wendt in 1970 nieuw gemaakt, omdat pogingen om de oorspronkelijke kas van Scheuer te behouden niet haalbaar bleken.

De **ornamenten** aan weerszijden van het hoofdwerkfront zijn origineel van Scheuer. Op de foto uit 1961 ontbreken zij, maar ze waren in 1952 wel opgeslagen, en zijn door Van den Berg&Wendt gerestaureerd. De overeenkomstige ornamenten bij het rugwerk zijn nieuw door Van den Berg&Wendt gemaakt. Ze stemmen goed overeen met die aan het orgel van de Broerenkerk in Zwolle, dat bij de reconstructie in Ommen in 1970 als voorbeeld heeft gediend.

Bronnen

1. Bas Wijnands, namens orgelcommissie Nederlands Hervormde Kerk, november 1968. Het orgel in de Nederlands Hervormde Kerk te Ommen, historisch overzicht en conclusies over restauratie, revisie en ombouw.
2. Bas Wijnands, namens orgelcommissie Nederlands Hervormde Kerk, april 1970. Het orgel in de Nederlands Hervormde Kerk te Ommen, eindkeuring.
3. Orgelcommissie Nederlands Hervormde Kerk, 17 augustus 1994. Voorlopig rapport orgel Hervormde Kerk Ommen.
4. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Cultuur, 18 januari 1985. Afwijzing subsidie monumentaal orgel.
5. www.orgelsite.nl: gegevens over orgels van Scheuer, Dekker, Sanders en Van den Berg&Wendt
6. Bronnen 1 t/m 4 zijn geraadpleegd in het archief van de Hervormde Gemeente Ommen. In bron 1 worden gegevens gebruikt uit:
7. Beschrijving van Ommen, schrijver niet bekend, 1924
8. De geschiedenis van Ommen, Dr. M.A. Vente, 1941
9. De geschiedenis van Ommen, G. Steen en W. Veldsink, 1948

¹ Over de uitspraak van Scheuer kan men verschillend denken. In het tegenwoordige Duits klinkt het natuurlijk als "Sjoier", maar men sprak 200 jaar geleden in Emlichheim waarschijnlijk geen Hoogduits. Het Nederlands dat daar werd gesproken zal dicht bij het huidige Twents en Sallands hebben gelegen, zodat een uitspraak op zijn Nederlands voor de hand ligt.

² Het rugwerk van een orgel bevindt zich achter het naar voren stekende onderste deel van het front. De speeltafel bevindt zich tussen het rugwerk en het hoofdwerk. Omdat rugwerk zich bevindt achter de rug van de organist wordt het zo genoemd.

³ Een beschrijving van de geschiedenis van de Zuid-Afrikaanse Scheuer-familie is te vinden op <https://www.farmersweekly.co.za/rural-insight/still-tilling-the-soil-after-six-generations/>

⁴ Een register van een orgel is een rij pijpen van overeenkomstige vorm en klank, in lengte variërend naar de hoogte van de toon. Een orgel kan tientallen registers hebben. Kleine orgels, zoals koororgels, kistorgels of draagbare portatieven hebben 1 tot 6 of 8 registers. Een register wordt ook wel een 'stem' genoemd.

⁵ Een Mixtuur is een krachtig en helder register met vier of meer pijpen per toets die verschillende boventonen weergeven.

jouw printshop

digitaal drukwerk

Vrijthof 5c
7731 CN Ommen
Telefoon (0529) 45 13 51
www.jouwprintshop.nl

**GOUDSMIDS ATELIER
ZANDBERGEN**

Voor uw sieradenreparaties
Tel. 06-10 20 23 69 - www.goudsmid-zandbergen.nl

Huiskes OVENIER

Varsenerweg 14, 7731 PZ Ommen
Telefoon 06-21488936
email: info@huiskeshovenier.nl

Jaap Huiskes

OMMER AUTOMATEN

ZORGBOERDERIJ

BOERENGOLFBOERDERIJ.NL

't Schöttincksflie

Gerjande en Alex Buitenhuis-Veurink
Karshoekweg 1
7737 PP Stegeren
0529 45 72 70
gjdveurink@hetnet.nl
www.schottincksflie.com

De zorgboerderij voor dagbesteding voor (jong) volwassenen en ouderen

Voor professioneel autoschadeherstel

ABS Huysmans
autoherstel Ommen

Strangeweg 20
7731 GW Ommen
Tel. (0529) 451146
info@abshuysmans.nl
www.abshuysmans.nl

gratis vervangend vervoer

4 jaar BOVAG garantie

ISO 14001/9001/
BOVAG gecertificeerd

stichting duurzaam repareren

DOUWE'S

DUMP

DUMP, OUTDOOR & MORE

STRANGEWEG 9, OMMEN
0529 451184
WWW.DOUWESDUMP.NL

Bandenservice Ommen B.V.

voor volledig technisch onderhoud

Bosch Car Service

Nieuwelandstraat 1
7731 TH Ommen
Tel. (0529) 45 37 84
www.bandenserviceommen.nl

GROTE EN KLEINE BEURTEN

**OOK VOOR
APK-KEURINGEN**

BRUNINK

Rijwielen | Bromfietsen

B.J. Brunink
Bermerstraat 1, 7731 CZ Ommen, Telefoon (0529) 45 14 70
(tegenover Postkantoor)

Brood | Banket | Lunchroom | Chocolaterie
www.bakkerijvandermost.nl

SCHILDERSBEDRIJF

Van Elburg Ommen
Schurinkstraat 22a - 7731 GD Ommen
Tel. [0529] 45 24 41 - Fax [0529] 45 62 56

schilderwerk totaal onderhoud uniplan 24-uur
glasservice schilderwerk 24-uur glasservice uni
totaal onderhoud 24-uur glasservice uniplan
schilderwerk totaal onderhoud 24-uur glass

- totaal onderhoud
- schilderwerk
- onderhoudsplan
- 24-uur glasservice

Vestiging Hardenberg Vestiging Ommen
T 0523 272051 T 0529 450313

www.lennips.nl

Rina Ulders
Uitvaartverzorging

Uitvaartverzorging met:

Liefde, Respect & Aandacht

Wij staan 24/7 voor u klaar,
ongeacht waar en hoe u verzekerd bent

06 50661632
www.uitvaartverzorgingrinaulderson.nl

Het comfort van nu, het gevoel van toen
de kwaliteit van
de Lange Keukens

Eskampweg 4a, 7731 TA Ommen.
Tel. 0529-46 25 00
Fax: 0529-46 26 00
www.delangekeukens.nl

Het lekkere leven

Arjan van der Veen
hoveniersbedrijf

www.arjanvanderveen.nl
Woestendijk 2 • 7738 PL Witharen
T 0523 - 676116 • M 06 - 506 450 81

ontwerp
aanleg
onderhoud
vijvers
boomverzorging
renovatie
sierbestrating

Je huis verdient het!
0529 45 11 21 | weeninkjansen.nl

Uw Renaultdealer voor het Vechtdal www.cents.nl
Brink 58 | 7731 TG Ommen | T 0529-469900

Voor vloer &
raamdecoratie

Brugstraat 29a | 7731 CV Ommen
T 0529-451716
E info@touwenbehome.nl
www.touwenbehome.nl

Restaurant Pannenkoekenhuis
Zalencentrum en Catering

"De Nieuwe Brug"
Een Omme(n)tje waard!!

met speeltuin

Familie Looze
Lemelerweg 13
7731 PR Ommen
Tel. (0529) 45 17 23
www.denieuwebrugommen.nl

GROEN

INSTALLATIETECHNIEK

- Sanitair
- Service en onderhoud
- Zonne-energie
- Warmtepompinstallaties
- Elektra
- Loodgieterswerk
- Centrale verwarming
- Dak- en gootwerk

Patrijsstraat 3-5, 7731 ZL Ommen
Tel. (0529) 45 22 03
www.installatietechniek-groen.nl

Ziesse, noa 't hoge water

deur Leida Bruins-Lemmers

"An de Beerzerweg in Ziese lig een groten rechthoekigen stien. Vlak noa de heujbargen bi'j nummer drie. Woar vrogger de Boezelmannen wonnen. Wat is det veur een stien en woarumme lig den doar?"

Det vreug Marietje Rhee-Luttekes mi'j een zettie terugge. Det zit zo:

Een helen tied eleen, toen de Vechte nog een hele boele bochten har, is 't er in iene van die bochten een schip ezunken met een vracht stiene. Bentheimer zaandstiene. Weerdevol bouwmetaal, ezaagd uut de kalkzaandstiengroev'n bi'j Bad Bentheim en Gildehaus in de Pruus.

Karken as de Plechelmusbasiliek in Old'nzel, de Martinitoor'n in Grön'n en het Paleis op de Dam in Amsterdam en völle grachtenpaanden doar, bint hieruut op'etrökken.

Een schip was in vrogger joaren de gaauwste maniere veur zwoar vervoer, de zomp is 'n platbodem en d'r gunk wel 5000 kilo op. (*)

In het Duutse Loar en in Gramsbarg'n hebt ze een replica zomp emaaft, net as later in Dals'n. Now is dén in Ommen ok zowat kloar. Ze wördt gebruuft um met toeristen oaver de Vechte te vaar'n.

De zompenkeerls gungen oaver de Vechte, doar deuden ze zowat 6 etmaolen oaver. Onderweg waar'n d'r schippersharbargen zoas in Beerze "De Goede Vrouw" en an de Hoogen Graven "De Bootsman" noar Zwolle, en dan de Zuderzee op en zo wieder op Amsterdam an. Daor zaten de handelaars.

Tussen 1905 en 1907 is de Vechte recht étrökken. D'r bint wel 69 bochten óf esneen.

Det schellen een helen zet. Maar jammer genug was 't wel wat te late:

De vrachtwaag'ns kwaam'n en d'r was een spoorlijn an 'eleg van Zwolle noar Coevern en dan noar Bentheim. De zomp kon niet meer concurreren....

Op Erve Ten Oldenhues, later Olthuis en nog weer later Erve Schurink wonnen de oale Boezelmannen, (Evert, Hendrik, Willem en Jennegie) die hier al veur 'n oorlog met hun oalders wonnen. Zie vertell'n det in iene van die bochten héél vrogger een schip met Bentheimer zaandstien was ezunken. Die stiene hebt ze d'r niet uut können kriegén en met zomp en al is 'e bliev'n liggen.

In 1998 was de Vechte zo hoge, dat t' Ziesserkoelaand onder stund, det gebeur.n zo now en dan.

Maar disse keer was't wel heel slim hoge. 't Water kwaamp bi'j de Stekkenkaamp, (de veurmalige camping) in de kantine, 't kantoor en de beheerderswoning. De koelkast'n en de diepvriezers dree'm in de kampwinkel. De Beerzerweg was bi'j het Edithhof of ezet: Ie konnen niet noar Junne, doar kwaamp 't water bi'j 't Padvinderskamp oaver de weg. De twee Waterschoppen (Regge en Dinkel en Velt en Vecht) dachen beide det 'r een andere gréénze was, woar as ze veur verantwoordelik waarn. Doarumme was 't zo mis ego-an. Wi'j hebt toen metiene an egeev'n da' w dit niet wéér wollen metmaak'n en um een diekie evroagd. Toen den diek kloar was wollen ze een baankie of zoiets as andéénken neerzetten. Noadat ik verteld hadde dat 'r argens nog een zomp met Bentheimer stiene mos liggen, vunn'n ze det een mooi idee um hier met uitzicht op een bocht in de oalde Vechte bi'j 't koelaand een Bentheimer stien neer te leggen as baankie. Met een groten dieplader is é ebrach. He is wel hobbelig en koald an 't gat, mar 't giet ok um 't idee. Wat een verhaal hé?

(*)Op zoek naar de Schatten van de Vecht-- Bert van den Assem. 2018.

Ommen op weg naar 775 jaar stadsrechten

In 2023 is het 775 jaar geleden dat de gemeente Ommen stadsrechten kreeg. Deze mijlpaal laat de gemeente niet ongemerkt voorbij gaan. Hoe werd dit jubileumfeest 25 jaar geleden gevierd toen Ommen het 750 jaar bestaan van de stadsrechten herdacht.

Ommen vierde op 25 augustus 1998 op uitbundige wijze dat het stadje 750 jaar geleden stadsrechten kreeg. Thema van het jubileumfeest was de Middeleeuwen. Het werd een dag met volksvermaak, muziek en drama en middeleeuwse ambachten. De viering begon rond drie uur 's middags met een bijeenkomst aan de Vecht, bijgewoond door honderden genodigden, waaronder vertegenwoordigers van buurgemeenten, het voltallig bestuur van de provincie Overijssel en vertegenwoordigers van partner gemeente Recke en het Poolse Znin.

Ommer lied

Als eerste brachten schoolkinderen het speciaal voor de gelegenheid gecomponeerde "Ommer Lied" ten gehore. Met een kanonschot werd een zomp verwelkomd, waarmee monseigneur dr. J.A. de Kok als vertegenwoordiger van de bisschop van Utrecht Ommen werd binnengevaren. Vervolgens waren er verschillende toespraken om vervolgens richting Vrijthof te gaan. Hier werd de in brons gegoten beeld van bisschop Otto III onthuld. Het was deze bisschop van Utrecht die in 1248 Ommen stadrechten verleende. Het beeldje was een cadeau van de 100-jarige plaatselijke Rabobank en vervaardigd door beeldhouwster Kiny Copinga.

Bedelaar

Het Ommer centrum was helemaal in middeleeuwse sferen. Ommenaren hadden massaal gehoor gegeven aan de oproep om in middeleeuwse kleding op het feest te komen. De meest originele klederdracht kwam in aanmerking voor een prijs. Aan het eind van de middag kwam een tiental genomineerden op de muziektent zodat het publiek mee mocht beslissen. Dat wees Gert Jan Bastiaans als winnaar aan. Hij was gekleed als een slonzige bedelaar. Behalve de eerste prijs wist hij deze dag ook nog eens 25 gulden te aalmoezen.

Os aan het spit

De hele middag traden middeleeuwse figuranten op in het Ommer centrum met dolle drama, zoals kluchten, rechtspraken, waarzeggers, vuurspuwers en middeleeuwse dans en muziek. Op de Markt waren demonstraties van oude ambachten. De middeleeuwse maaltijd aan het eind van de dag was goed voor een file eetlustigen, die zich tegoed deden aan onder andere vlees van een os aan het spit.

Het avondprogramma werd ingevuld met zang in de feesttent waar een achttal koren optraden op. De herdenkingsdag werd afgesloten met een groot vuurwerk.

Ommer Revue

Ommen 750 jaar stadsrechten was ook goed voor een groots opzette Ommer revue. Meerdere avonden was zaal Grand Bellevue tot de nok toe gevuld met publiek voor de opvoering van de ruim twee-en-een half uur durende historische revue met de titel: "Foi, foi, wat 'n spektakel" van Jan Veurink (tekst) en Henk Ruiter (muziek).

Het Streekmuseum was in het kader van 750 jaar stadsrechten dagenlang omgetoverd in een groot bloemenzee. Een reünie in de feesttent voor oud-Ommenaren en Ommenaren volgde op de zaterdag na de herdenkingsdag die goed was voor tweehonderd reünisten. Zij bezochten de bloemshow in het museum en een fototentoonstelling van de Historische Kring Ommen. Met een drankje in de feesttent werd de reünie afgesloten, terwijl 's avond velen een bezoek brachten aan het piratenfestival op de Vecht.

Nog voordat de officiële herdenkingsdag "Ommen 750 stadsrechten" op 25 augustus 1998 wordt gehouden, boog de gemeenteraad van Ommen zich over de komst van een blijvend kunstwerk om aan

de Ommer bevolking aan te kunnen bieden Na veel wikken en wegen wordt besloten een beeldengroep te plaatsen op het plateau op de Markt tegenover het postkantoor.

Historie Ommen vastgelegd in drie beelden

De Amsterdamse kunstenares Iris Le Rutte krijgt de opdracht op de beelden te maken. De historie van Ommen wordt door haar vastgelegd in de vorm van drie beelden: Het Zwarte Paard, Bokje op ei en Kring van mensen. Het eerste beeld gaat om een paard met een middel in de vorm van een huis, dat de voor- en achterkant van het paard als een brug met elkaar verbindt. Herberg Het Zwarte Paard was een van de eerste logementen van Ommen. De huisvorm verwijst naar deze herberg.

De brug symboliseert een verbinding tussen verleden en heden.

Het tweede beeld betreft Bokje op ei - bokje zittend op een gouden ei. Symbool voor het agrarische karakter van Ommen: de kleine veemarkt, de boteren Eiermarkt, en het feit dat bijna iedere

inwoner van Ommen een of meerdere geiten in de achtertuin had staan.

Het laatste beeld in het kader van Ommen 750 jaar gaat om een Kring van mensen - vijf menselijke torso's in een kring met de handen in elkaar, de kring is net niet gesloten. Symbool voor de vele overstromingen van de Vecht en de verbondenheid van de mensen in hun strijd tegen het water. De mensen zijn uitgebeeld vanaf hun middel, zodat het lijkt alsof ze in het water staan. De kring is op één plaats open. Je kunt ertussen staan, hand in hand met twee van de vijf stenen mensfiguren. Verwacht wordt dat het kunstwerk in het voorjaar van 1999 geplaatst kan worden.

Ommen 750 jaar, zelfstandig en uniek

Het jubileumfeest Ommen 750 jaar stadsrechten kon uiteraard niet beginnen zonder toespraken. Burgemeester Bernard Kobes en de Commissaris van de Koning Jan Hendrixx ontbraken beiden niet. Kobes begon zijn betoog met een korte uiteenzetting van de Ommer geschiedenis. Pas toen de toekomst van de stad ter sprake kwam, bleek de burgervader goed warm te lopen. Onder luide bijval herhaalde hij keer op keer de slogan van het feestjaar; "Ommen 750 jaar, zelfstandig en uniek". Hendrixx verklapte eigenlijk een beetje verwonderd te zijn dat juist hij als vertegenwoordiger van een provinciebestuur dat Ommen wil samenvoegen met Avereest, Hardenberg en Gramsbergen, was uitgenodigd te spreken. Vol overgave ging hij het verbale gevecht aan met de burgemeester. Waar Kobes pleitte voor zelfstandigheid, zag Hendrixx nauwere samenwerking als voorwaarde voor een zonnige toekomst. Een toekomst waarover de nieuwe regering in de ogen van Hendrixx snel duidelijkheid moet geven.

Nog even een actueel voetnootje over de afloop van de gemeentelijke herindeling. Toen Kobes op 1 februari 1998 tot burgemeester van Ommen werd benoemd, was de gemeente al volop verwickeld in een strijd tegen herindeling. Alles werd uit de kast gehaald om Ommen als zelfstandige gemeente voort te laten bestaan. Meest opvallende actie die Ommen is bijgebleven was de komst van een delegatie van Tweede Kamerleden. Ze werden in Ommen opgevangen door een heuse olifant, om aan te geven dat Ommen niet een mammoetgemeente wilde. Het lobbywerk bleek succesvol. De meerderheid van de Tweede Kamer schaarde zich op 23 februari 2000 achter een motie voor een zelfstandig Ommen.

Stadsrechten anno 1248

Tot de sprekers ook Monseigneur De Kok. Hij zette op humoristische wijze de historische feiten op rij, waarbij hij niet naliet zijn eigen rooms-katholieke kerk en haar vroegere handelswijze te bekritisieren. Met name de barbaarse wijze waarop de middeleeuwse bisschoppen regeerden over het Sallandse land was volgens De Kok niet goed te praten. "De

De brug

Het Zwarte Paard

intenties van de toenmalige geestelijken waren niet bepaald geestverruimend”, concludeerde De Kok.

Waarom voor Ommen stadsrechten? “De eigenaar van het eerste huis “Het Laar”, op de plaats waar Regge en Vecht samenkomen, maakte zich schuldig aan roof en plundering. Toen de bisschop, in het kader van ordeherstel na de rampzalige nederlaag van der Slag bij Ane in 1227, toch al in de buurt moest zijn, veroverde en verwoestte hij in 1230 dat slot. Een gegeven als dit, geeft minstens één reden aan, waarom men in Ommen stadsrechten wilde: het hebben van een eigen omwalling en een eigen militie was in zulke verhoudingen heel praktisch”, aldus De Kok.

Molen Den Oordt in 1824 nieuw gebouwd zaagwerk uit oudere molen

Een onlangs gehouden dendrochronologisch onderzoek heeft uitgewezen dat het zaagwerk van molen Den Oordt in Ommen ouder is dan de romp zelf. De zaagonderdelen moeten daarom afkomstig zijn van een andere molen. Uit een eerder jaarringenonderzoek bleek dat de huidige molen in 1824 nieuw is gebouwd, maar over de datering van het binnenwerk was twijfel. Dat werd mede ingegeven door de ongewone constructie van het zaagwerk (het gaande werk). Alles leek erop dat in de molenromp het gaande werk pas gemaakt was met ouder materiaal. Ook de doorleefdheid en kleuren op de onderdelen van het zaagwerk deed vermoeden dat destijds gebruik gemaakt is van onderdelen uit een andere molen.

Andere, oudere molen

Tom Temmink, molenconsulent bij het Oversticht liet daarom een tweede onderzoek verrichten. Daaruit kan de conclusie getrokken worden dat het zaagwerk ouder is en inderdaad afkomstig is van een andere, oudere molen. Echter, het tweede onderzoek wees ook uit dat de datering van verschillende genomen monsters ver uit elkaar liggen, zodat de gebruikte zaagonderdelen van de andere molen ook al eerder in een andere, oudere molen dienst moet hebben gedaan. Dat maakt het vrijwel onmogelijk om de gesloopte molen aan te wijzen die de onderdelen voor Den Oordt heeft geleverd. Molens werden vroeger regelmatig verplaatst en opnieuw opgebouwd of herbouwd na een schade of brand. De kans dat oude molens allerlei onderdelen bevatten van voorgangers is dan ook groot.

Zeskante molen de enige in Overijssel

De gemeente Ommen is eigenaar van molen en de Stichting Ommer Molens is beheerder van de molen. Molen Den Oordt is één van de acht nog bestaande zeskante molens van Nederland en de enige in de provincie Overijssel. De molen is van cultuurhistorische waarde als één van de twintig rijksmonumenten in de stad Ommen. De molen is vanwege de historische en beeldbepalende locatie aan de zuidrand van Ommen van belang voor het aanzien van Ommen.

Den Oordt werd in 1824 gebouwd als houtzaagmolen, waarbij voor het zaaggedeelte onderdelen van een paltrok molen werden gekocht. Vanaf halverwege de negentiende eeuw werd een maalkoppel in de molen geïnstalleerd, zodat de molen ook kon malen. Tot het einde van de negentiende eeuw werd met de molen gezaagd, omdat het zagen minder lonend werd door de opkomst van de

1900 Molen Den Oordt

stoomhoutzagerij of doordat planken kant en klaar gekocht werden. In 1949 werd de zagerij onttakeld en werd een hamermolen met elektromotor geïnstalleerd, omdat op de wind malen op dat moment bijna niet meer kon. Dit was al eerder geprobeerd met een ruwoliemotor. Zagen werd niet meer gedaan. In 1955, nadat de gemeente Ommen de molen had gekocht, werd de molen onttakeld en stond deze ongeveer vijf jaar zonder roeden, staart en stelling. Bij de grootschalige restauratie in 1960-61 werd de molen herbouwd. De oorspronkelijke zaagschuren en het houtzaagwerk werden bij de

restauratie verwijderd. Het balkgat was jaren daarvoor al gedempt. De zaagschuren aan weerszijden van de molen werden weliswaar herbouwd, maar niet naar het oorspronkelijke aanzien. In de bestaande onderbouw van de molen is sinds 1963 het Streekmuseum van Ommen ondergebracht.

Restauratie tot houtzaagmolen

In 1999 werd door enkele molenaars in eigen beheer een maalstoel gereconstrueerd en geplaatst. Op 10 juli 2019 kreeg de molen een antieke krukas, afkomstig van de verdwenen houtzaagmolen De Haan te Franker, als eerste stap naar de reconstructie van de molen als houtzaagmolen.

1910. Pentekening van molen Den Oordt, toen nog in gebruik als houtzaagmolen

De Stichting Ommer Molens heeft het voornemen om de voormalige houtzaagmolen te restaureren, waarbij de houtzagerij zal worden hersteld. Dit in samenwerking met de gemeente, de stichting 'Overijsselse Molen' en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Bij het restaureren van de zagerij worden twee zaagramen en een pompraam vervaardigd, zodat de molen op windkracht kan zagen. Een balkenkolk en sleephelling kunnen door het ruimtegebrek niet gerealiseerd worden.

De zagerij van de molen wordt hersteld ten behoeve van het eigen gebruik en door derden. Wanneer de zaagmolen weer terug is in zijn 'oude staat' zal er voor particulieren en bedrijven specialistisch klein zaagwerk worden verricht. Daarnaast zullen van het door de molen gezaagde hout kleine houtproducten verkocht worden.

Bomen, bijlen, vlaggen door Marietje Rhee-Luttekens

Ommen viert feest – en hoe! Twee dagen lang, op dinsdag 19 en woensdag 20 augustus 1913, worden de bloemetjes buitengezet, men viert Honderd Jaar Onafhankelijkheid na de beëindiging van de Franse Tijd.

Het jaar 1787. Het gedachtengoed, dat de macht uit de handen van de adel en de geestelijkheid in die van de burgerij moet komen, hetgeen leidt tot de Franse Revolutie (1789-1799 “vrijheid, gelijkheid en broederschap”) leeft ook in Ommen. Er zijn twee partijen, de Patriotten en de Prinsgezinden, die het niet helemaal – nee - helemaal niet met elkaar eens zijn. Het veroorzaakt grote verdeeldheid en vijandigheid tussen de inwoners. Ruzie is niet van de lucht, het is ernst! In hetzelfde jaar trekken Patriotten en Prinsgezinden dan ook met vaandels en veel kabaal door de straten van Ommen, waarbij ze elkaar met wapens te lijf gaan. Het is en blijft een uiterst onrustige tijd. De “Burgemeesteren” van Ommen vragen daarom raad aan de Ridderschap van Overijssel. Uiteindelijk leidt het ertoe dat beide partijen gedwongen worden tot opheffing, waarbij alle wapens en vaandels moeten worden ingeleverd. De strijdbijl kan worden begraven.

De Markt ca. 1910

In de daarop volgende Franse Tijd moet ook Ommen zich onderwerpen aan maatregelen, die de bevolking wordt opgelegd. Het blijft een onzekere, onrustige periode. Wanneer dan ook in 1815 de Onafhankelijkheid een feit is en de burgers verlost zijn van het Franse Juk

worden er “in den lande” grote feesten georganiseerd. In Ommen wordt het gevierd met vreugdedagen. De Onafhankelijkheid wordt zo’n honderd jaar later weer en zeer uitbundig gevierd, zoals hiervoor vermeld is, op 19 en 20 augustus 1913.

Alle straten zijn rijkelijk met groen versierd en er is een grote optocht waarvan onder andere een “Transvaalse boerenfamilie” een opvallend onderdeel is. De wagen van de nagebootste familie wordt getrokken door wel zes ossen! Voor de kerkdiensten en voor het bloemencorso bestaat veel belangstelling. Bovendien zijn er allerlei volksspelen georganiseerd, waaraan inwoners graag deelnemen, zoals Stoelendans op de Markt. Het weer werkt goed mee met een temperatuur van zo’n achttien graden, er valt geen spat regen.

De Kruisstraat - 1913

Ook voor feestverlichting is gezorgd, het neemt een belangrijke plaats in en er zijn ontelbare lampions. De brug is verlicht, het geeft, vooral in de late avonduren, een prachtig effect aan het donkere water van de Vecht.

Op het Vrijthof staat een voor die speciale gelegenheid de met een scherpe bijl gevelde, mooi versierde dennenboom – een Vrijheidsboom, waarbij ’s avonds de beentjes van de vloer gaan! Later in de avond wordt het vuurwerk bewonderd en voor de liefhebbers is er een filmvertoning. Het zijn buitenge-

woon vrolijke dagen in Ommen, waarvoor veel werk is verzet en geen inspanning teveel lijkt. De boom moet na het feest het veld ruimen.

We zijn in het jaar 1926. Nederland kan het vijfentwintig jarig huwelijk van Koningin Wilhelmina met Prins Hendrik vieren. Leden van de voormalige Oranjevereniging hebben bedacht, dat Ommen ter gelegenheid van dit heuglijke feit een Oranjeboom behoort te krijgen. Op 1 februari wordt er daarom een vergadering belegd onder voorzitterschap van de heer G. de Levie. De in Ommen alom bekende en gewaardeerde “Meester Munneke” vertelt over de band met het huis Oranje, waarna het Oranjeboomplan wordt aan de aanwezigen wordt gepresenteerd, het enthousiasme is groot.

De “aanjagers” van het plan weten ook al een plek voor de boom. Midden op de Markt staat immers de pomp met een plantsoentje, ze zijn er in 1906 geplaatst. Er wordt een brief geschreven naar de Burgemeester, die hiervan in de raadsvergadering van 24 maart 1926

gewag maakt. Hij voegt er dan aan toe, dat over het verzoek en tevens over vernieuwing van het plantsoentje nog verdere voorstellen aan de Raad zullen worden gedaan, dit geschiedt als volgt:

1923 - Zilveren regeringsjubileum koningin Wilhelmina

Op 5 mei 1926 des voormiddag om tien uur vergadert de Gemeenteraad in de Consistoriekamer der Ned. Herv. Kerk te Ommen. In deze raadsvergadering komt het onderwerp Oranjeboom wederom aan de orde.

Het College legt bij monde van de voorzitter de Raad een nieuw plan

voor, waarmee wordt ingehaakt op het initiatief van de Oranjevereniging. Het betreft het plaatsen van een monumentale rustbank bij de Oranjeboom, naar een door de bekende Bond Heemschut vervaardigd ontwerp.

De bedoeling is het een en ander tot een mooi geheel te maken. De pomp, waarbij de Oranjeboom inmiddels al is geplant, moet toch ook hersteld worden. Als dit op een bijzondere wijze wordt gedaan, met een rustbank er omheen volgens het plan Heemschut, wordt het heel mooi. De kosten zullen waarschijnlijk om en nabij de f 500,- belopen. De Oranjevereniging en de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer hebben hun enthousiaste instemming met het plan al schriftelijk kenbaar gemaakt. De Raad hoeft alleen nog maar JA te zeggen ...

De Raad denkt daar echter wel even anders over. Het bedrag is te groot en er wordt geoperd, dat zo’n bank, die tóch niet gebruikt zal worden, wel om onderhoud vraagt. Een ijzeren hek rondom de boom, dat zou voldoende zijn; zal het soms ten koste gaan van de marktruimte en bovendien, hoe zit het met de drinkwatervoorziening?

De Voorzitter doet een poging om de meningen gunstig te beïnvloeden: De pomp moet toch opgeknapt worden en als de drinkwatervoorziening eens mocht veranderen heeft zo'n pomp immers waarde als decoratief element. Hij zal het betreuren, als het voorstel er niet door komt. Het zal keurig worden en anders blijft het "een slordige boel". Maar nee, de argumenten werken onvoldoende, de Raad is niet "om" en het voorstel wordt verworpen met acht tegen vier stemmen. Een van de leden doet een voorstel een ijzeren hek om de Oranjeboom te plaatsen. Burgemeester en Wethouders zullen een goede oplossing trachten te vinden "zoals de toestand nu is kan hij niet worden bestendigd" hiermee sluit de Voorzitter het onderwerp af. Over de inwijding van de Oranjeboom wordt niet meer gerept ...

De Oranje-Commissie zit niet stil. Op 18 augustus is een nieuw bestuur benoemd bestaande uit Mevrouw C.H. Mulert en de heren J. Berings, B.J. Bosscher, Johs. van der Kolk, G. de Levie, H. Luttekens, D. Oppedijk, C.J. Siero en E.H. Timmerman. Men richt opnieuw een nieuw verzoek aan de Burgemeester. De verjaardag van de Koningin op 31 augustus moet ook gevierd worden. Het is echter wel erg kort dag om alles voor te bereiden, daarom wordt voor het Koninginnefeest naar september uitgeweken. Men zal met de gemeente overleggen hoe mooi het zou zijn om de "Oranjeboom" gelijktijdig met de heropening van het gerestaureerde gemeentehuis in te wijden. Dit verzoek wordt kennelijk niet gehonoreerd.

De Oranje-Commissie geeft zich niet zomaar gewonnen. Voorzitter G. de Levie en secretaresse C.H. van Mulert-van Pienbroek schrijven op 31 augustus een brief aan het Gemeentebestuur:

Gompel de Levie en Eva de Levie-Leman: Brugstraat 19

Aan het Gemeentebestuur van Ommen.

Edelachtbare Heren.

Tot onzen spijt moesten we vernemen, dat de tijd te kort is om op de dag van het feest, 't welk zal plaats vinden donderdag 16 Sept. gereed te komen met een nieuw door den Raad vastgesteld plan betreffende een omheining van den reeds geplante "Oranjeboom".

Echter zijn wij van mening, dat de inwijding van den boom daarop niet behoeft te wachten en is naar onze bescheiden gedachte de dag van het a.s. Koninginnefeest het juiste aangewezen tijdstip en volkomen hiermee in overeenstemming om deze plechtigheid op genoemde dag te doen plaats vinden.

Wij hopen, dat onze zienswijze door u zal worden gedeeld en daarom richten wij het vriendelijke verzoek tot u, om de officiële inwijding van den "Boom" op 16 September door den Burgemeester te houden.

Onze Commissie niet alléén, maar ongetwijfeld vele Ommen Ingezetenen zullen het ten zeerste toejuichen, wanneer op het programma van het a.s. Oranje-feest deze plechtigheid vermeld kan worden.

Uw geëerd antwoord gaarne tegemoet ziende met verschuldigde hoogachting namens de Oranje-Commissie

G. de Levie, Voorzitter

C.H. Mulert-van Pienbroek, Secretaresse

Ommen 31 Augustus 1926

Het antwoord, gedateerd 4 september 1926, van het Gemeentebestuur luidt:

Inzake het a.s. feest alhier, delen wij het volgende mede.

Aan uw verzoek om inwijding van den Oranjeboom kunnen wij niet voldoen. Ons college is nl. van oordeel dat een Koninginnefeest op den Verjaardag van de Koningin gehouden dient te worden, anders verliest het dit karakter en wordt het een gewoon volksfeest.

Nu de Raad zijn uw bekend besluit genomen heeft vinden wij geen aanleiding om in deze omstandigheid, mede gezien de toestand, waarin de boom momenteel verkeert,

Op 16 september wordt het Koninginnefeest gevierd, de opening van het gemeentehuis vindt plaats op 4 oktober.

Raakt de Oranjeboom soms in vergetelheid? Toch niet, vier jaar later komt de boom in het nieuws in het verslag over het verloop van de Koninginnedag 1930.

"Een paar jaar geleden werd op het Marktpllein een linde geplant, die toen door bijzondere, omstandigheden niet kon worden ingewijd, doch die thans, nu de boom krachtig wortel heeft geschoten, met enige kernachtige woorden door den voorzitter der Oranjecommissie, den heer Mooiboer, als "Wilhelmina-linde" is onthuld.

(Prov. Overijsselsche en Zwolsche courant d.d. 4 september 1930)

Zo staat de boom er dan – eindelijk onthuld – op de Markt bij de pomp en in het misschien wat rommelige plantsoentje om er verder groeien tot in lengte van jaren. Wie zal zich hebben kunnen voorstellen, dat een jaar of twaalf / veertien later met de botte bijl schaamteloos op los wordt gehakt in de stam ... Op Befehl wordt de boom vernield door landgenoten, misschien

wel plaatsgenoten. Een Wilhelmina-linde of een Oranjeboom - geen sprake van. Alles, dat maar enigszins naar "Oranje" verwijst wordt niet getolereerd, moet verdwijnen. De Julia-nastraat wordt omgedoopt en heet dan tijdelijk! Emmastraat – naar Emma van Waldeck-Pyrmont, de Duitse moeder van Koningin Wilhelmina.

Na zware oorlogsjaren is het tijt gekeerd, de vijand is verdreven. Het verboden, door veel inwoners zorgvuldig bewaarde rood-wit-blauw kan weer tevoorschijn worden gehaald. Onze driekleur mag weer uit en wat zijn het er veel! Het is een mooi symbool om in eenheid herdenkingen te beleven en om uiting te geven aan de ongelooflijke vreugde en dankbaarheid dat er (weer) in vrijheid geleefd kan worden.

De vlag is meer dan een lap stof!

De waarde van de vlag ... er wordt verschillend over gedacht. Op een dag in 1924 moet er gevlagd worden. Dit geschiedt op het gemeentehuis en – in opdracht van de gemeente ook vanuit de kerktoeren van de Grote Kerk, zoals gebruikelijk is. Nu blijkt het uitsteken van de vlag deze keer schade te hebben veroorzaakt, zodanig, dat er een vierkante meter plafond naar beneden is geploft. De Kerkvoogden vragen aan de gemeente de schade te vergoeden.

Vervolgens ontspint zich een discussie over het vlaggen, verantwoordelijkheden en eigendommen. Een van de raadsleden zegt het vlaggen onnodig en een machtskwestie te vinden. Een ander lid doet een voorstel. Hij stelt, dat het vlaggen alleen vanaf het gemeentehuis wel voldoende is. De kerk is eigenaar van de kerktoeren. Hij wil de kerkvoogdij een vlag aanbieden, zodat de kerk voortaan zelfstandig voor het vlaggen kan zorgen.

Een ander raadslid brengt te berde dat de kerk voldoende geld heeft om zelf een vlag te kopen en de eerdere spreker zegt vervolgens er ook helemaal tegen te zijn, dat de vlag zelfs vanaf het gemeentehuis wappert. Met het eerder genoemde voorstel gaat men met algemene stemmen akkoord. Dan wordt desgevraagd informatie gegeven over de eigendommen van de kerk en de gemeente.

De toren is eigendom van de kerk, maar het uurwerk in de toren, dat is eigendom van de gemeente evenals het klokkenhuis met het klokkenstel. De besproken vlag is ook eigendom van de gemeente. Consequenties e.d. zullen worden opgezocht waar na er in een volgende vergadering weer over zal worden gesproken. De volledige Raad stemt in met

Kerkplein.
Klokkenhuis, pomp met deel
van de kastanjeboom

Kompanen

uw maat in financiële diensten

Aangesloten bij

Van Reeuwijkstraat 42
7731 EH Ommen
Tel.: (0529) 451154
Fax: (0529) 455027
Website: www.kompanen.nl
E-mail: info@kompanen.nl

A. VISSCHER

ontwerp, aanleg en onderhoud
van tuinen en sierbestrating

Violenstraat 15 • 7731 WK Ommen •

Tel: 06 - 51 60 00 86 • Tel: 0529 - 45 47 52 •

www.avisscher.nl • info@hoveniersbedrijf-visscher.nl

OCB Bouw b.v.

Uw specialist in ontwerp,
nieuw-, verbouw en renovatie

Strangeweg 14
7731 GW Ommen

tel. (0529)452810

fax (0529)452062

e-mail: info@ocb-bouw.nl

www.ocb-bouw.nl

Lunch - Diner - Snackbar
Vergader en Feestruimte - Catering

FLATER
ETEN & DRINKEN

De Huiskamer van Ommen

0529-451364

www.flater.nl

volg ons op Facebook

stukadoorsbedrijf
Rinus Zwanepol

Mobiel 06-30009131

Aannemersbedrijf M. van der Vegt

Ommen (0529) 45 37 47

Pearle
opticiens

Varsenerpoort 9, 7731 DG Ommen
Kerkplein 25, 7721 AD Dalfsen

expert

WESTERMAN

Schurinkstraat 26A • 7731 GD Ommen • T 0529 451 406

FREE'S VERHUUR OMMEN . NL

■ Asfaltfrezen

culinair bij u thuis

Voor een onvergetelijk feest

Wij maken uw feest "culinair" compleet!

- Buffetten
- Hapjes
- Workshops
- Diners

Het enige dat u zelf hoeft te doen is genieten!

www.culinairbijuthuis.nl

Wielewaalstr 21
7731 XH Ommen
Mobiel: 06-10365875

E-mail: info@culinairbijuthuis.nl

www.takman.nl

Tuincentrum Jurrie Baas
Balkerweg 24
7731 RZ Ommen
Tel. (0529) 453708
Fax (0529) 451595
info@jurriebaas.nl
www.jurriebaas.nl

**GRONDMAN
BouwService**

www.grondmanbouwservice.nl

NOTARISSEN groot in kleine letters

Bentum Nijboer

NOTARISSEN in Ommen en Hardenberg

Ommen 0529 452 233
Hardenberg 0523 273 487

info@bentumnijboer.nl
www.bentumnijboer.nl

EP: Ommen

ElectronicPartner

Beeld & Geluid - Telecom - Wassen & Drogen -
Koelen & Vriezen - Multimedia -
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur

Gasthuisstraat 52 - 7731 DA Ommen
Tel.: (0529) 45 03 65
info@epommen.nl - www.epommen.nl

Wim van Kesteren Schoenreparaties

Gun uw schoenen een langer leven!

Uw schoenen worden
vakkundig gerepareerd door:
Wim van Kesteren Schoenreparaties
Tel. 0529 454130 | 06 205 311 24

U kunt uw schoenen
ter reparatie afgeven
en ophalen bij:

Varsenerstraat 2
Ommen

KLEINLUGTENBELT

timmer- en onderhoudsbedrijf

De Voormars 10B - 7731 DD Ommen
Telefoon (0529) 45 47 89

het vergoeden van de schade, het besluit wordt aan de kerk meegedeeld.

Het is 1945. Op de Markt is altijd nog een stobbe van de geschonden boom achtergebleven. Vernielers en / of hun aanhangers is opgedragen de stobbe met wortels uit te spitten. Onder belangstelling van Ommers burgers met "aller ogen gericht op" moet deze toch al zo vernederende klus worden geklaard, maar die vernedering, daar heeft het "publiek" geen boodschap aan.

4 mei 1946
Op het Kerkplein wordt een
nieuwe Oranjeboom ge-
plant

De Markt krijgt geen nieuwe boom. De pomp raakt overbodig, is "uit de tijd" en het plantsoentje is veel jaren later ook opgeruimd. Van het oude beeld van de Markt is niet veel meer te herkennen, er is veel veranderd. Op het 11 April Plein is enige tijd geleden wel een boom geplant.

Op 4 mei 1946 wordt op het Kerkplein onder grote belangstelling een boom geplant ter herinnering aan de Bevrijding, het is een Oranjeboom, ter vervanging van de omgehakte "Wilhelminalinde - of Oranjeboom" op de Markt. Muziek, zang, toespraken - de zon schijnt. Ik sta erbij en ik kijk er met verbaasde kinderoogen naar, oh, het is een wonder! Helaas is ook deze boom na een aantal jaren uit de weg geruimd!

Ik denk met weemoed aan de leilinden die aan de Markt, Brugstraat, het Kerkplein en het Vrijthof zo'n aardige, vredige sfeer gaven - verdwenen.

Nu – in 2022 - bestaan er plannen om een Anne Frankboom - afkomstig van de bekende kastanjeboom - ergens in Ommen te planten. Wat zal het mooi zijn als het plan gerealiseerd wordt en deze boom heel oud wordt, goed beschermd tegen verniel- of opruimzucht.

Voor zo'n belangrijke boom moet vanzelfsprekend een waardige plek gevonden worden. Die is er - 't Kerkplein! Dit is de uitverkoren plek - onder het wakend oog van de Kerk en heel dicht bij Stolpersteine, die ons herinneren aan Joodse medeburgers.

Stolpersteine

Ik denk aan Gompel de Levie, die zoveel betekend heeft voor Ommen. Hij woonde met zijn gezin in de Brugstraat, dicht bij 't Kerkplein. Gompel was in 1926 een van de "aanjagers" van de Oranje-Commissie voor het plaatsen van de Oranjeboom.

Er stond eens een onvergetelijke, prachtige kastanjeboom, die mooi bloeide en op zonnige dagen met het bladerdak velen een koele plek bood. Hoe mooi zal het zijn - een jonge kastanjeboom met een grote rand zwervkeijtjes er omheen - een pomp en een bank staan er al, bijna net als toen!

Geraadpleegd:

- Gemeentearchief Ommen te Hardenberg
- De Geschiedenis van Ommen - door G. Steen en W. Veldsink
- Ommen Rond de 19e eeuw - G. Steen
- Delpher: Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant
- Fotomateriaal:
- CCO
- OudOmmen

Opn.: De naam Oranjevereniging en Oranje-Commissie wordt in de geraadpleegde stukken beide gebruikt.

VVV Ommen wijst toeristen de weg

Sinds Pasen van dit jaar heeft Ommen weer een toeristisch informatiepunt. Het Historisch Museum in molen Den Oordt geeft onderdak aan het door de gemeente Ommen genomen initiatief om toeristen in goede banen te leiden. Eerder was in Ommen dit in handen van de plaatselijke afdeling van het VVV (Vereniging voor Vreemdelingenverkeer), maar deze organisatie is in Ommen niet meer actief.

In Ommen werd in 1905 een afdeling van de VVV opgericht. Vanuit de slagerij van Gompel de Levie aan de Brugstraat werd allerlei VVV-informatie verstrekt. In de vijftiger jaren opent de VVV een informatie-kiosk in een theehuisje aan de Voorbrug. Als er ruimte vrijkomt in het oude postkantoor aan de Kruisstraat wordt dat het onderkomen van de VVV. In 1956 is Ommen met 92.558 overnachtingen van kampeersers nog steeds het kampeercentrum is van de provincie. Daarnaast waren er 8983 overnachtingen in hotels en 10.499 in pensions. De verblijfsduur toen kwam uit op ruim vijf en een halve dag. Het werk van de VVV neemt dan ook steeds in grotere omvang aan.

Meer ruimte nodig

Op het kleine kantoor aan de Kruisstraat kan men zich niet meer wenden of keren. Al maandenlang wordt omgekeken naar grotere kantoorruimte. Daarom wordt bij het gemeenbestuur een plan ingediend voor de bouw van een behoorlijk huisje bij de Markt. Met grote voortvarendheid neemt de gemeente dit plan ter hand. Maar wat uit de bus komt is eigenlijk een soort kiosk op de Markt met daarnaast een wachtlokaal voor buspassagiers. Dit tot grote teleurstelling van het VVV-bestuur. Ook de aangewezen plaats is minder gunstig, zo luidt de conclusie. Liever zag men het gebouwje aan de Vechtstraat naast het gemeentehuis. Maar al gauw dient zich een oplossing aan voor de ruimtenood. Het pand

Kerkstraat 9 komt te koop. De VVV-leden gaan akkoord met de aankoop en in 1958 is het zover dat burgemeester mr C.P. van Reeuwijk het nieuwe VVV-kantoor officieel kan openen.

VVV-kantoor hoek
Kerkstraat-Bermerstraat

Propaganda

In 1959 blijkt het vreemdelingenbezoek aan Ommen nog nimmer zo groot geweest te zijn als in het afgelopen seizoen, aldus de directrice van de VVV in Ommen, mej. P. J. M. Hurink tijdens de najaarsvergadering. De vereniging telt dan in Ommen 363 leden. Ommen beschikt dan voor de toeristen over 8707 slaapplekken, verdeeld over 7 hotels, 40 pensions, 25 gemeubileerde kamers, 15 vakantieoord, 29 kampeerbedrijven en 32 zomerhuisjes. Ondanks het goede seizoen, aldus mej. Hurink moet men niet denken, dat het volmaakte bereikt is. Zo is de commissie zomerevenementen er niet in geslaagd het de leden naar de zin te maken. Bovendien wees zij erop, dat wil Ommen de goede naam behouden sommige middenstanders er niet toe over moeten gaan juist in het seizoen de prijzen te verhogen. De heer Wiertz adviseerde om ook in de winter propaganda te maken. Hij had hierbij oog op het skicentrum Lemelerberg. De voorzitter wees erop,

dat inderdaad ook 's winters propaganda gemaakt wordt. De heer C. E. W. Nering Bögel vertelde dat de beroemde "Dikke Den" in het Laar stervende is. Hij deed het voorstel een grote schijf van deze den als aandenken te polijsten voor de Oudheidkamer. Een ergernis blijft de terugkerende vervuiling van de Vecht. Door de grote droogte was er ditmaal behalve de vervuiling ook nog een ondraaglijke stank. De directeur-generaal van toerisme is zich persoonlijk van de situatie op de hoogte komen stellen. Burgemeester mr C.P. van Reeuwijk deelde mee dat de vervuiling te wijten is aan aardappelmeelfabrieken in ons land en in Duitsland. De oplossing zou zijn, dat al deze industrieën verplicht werden zuiveringsinstallaties aan te brengen. Over deze kwestie is al 25 jaar lang zonder resultaat gecorrespondeerd.

Het stadje Ommen is klein en oud

Folders om vreemdelingen naar Ommen te lokken bevatten toen teksten als "Het stadje Ommen is klein en oud met smalle straatjes. De wijde omgeving biedt een prachtig landschap langs Vecht en Regge". Voor de dag- of weekendtoerist heeft Ommen genoeg keuze. Met een drietal zogenaamde voetspoorkaartjes van Staatsbosbeheer kan men met auto, fiets of wandelend prachtige trips vanuit Ommen maken. In zuidelijke richting over de Vechtbrug, rechtsaf, komt men bij de nieuwe zogeheten Zweedse Hut in de Koesteeg. Een diorama, "Lilla- Stugan" genaamd, met Zweedse kunstnijverheid en niet te vergeten koffie met smörrebröd. In de oude molen schuin tegenover hotel De Zon is dezer dagen een museum en oudheidkamer ingericht. In de top weken rijdt er ook een VVV-treintje vanuit Ommen door de bossen. Ook is een bootreisje over de Vecht tot aan de stuw bij Vilsteren aan te bevelen. Met veel zorg is voor dit seizoen een agenda samengesteld, dankzij het feit dat zoveel plaatselijke verenigingen bereid zijn zich in te spannen om aan de gasten verstrooiing te bieden. Er wordt nog eens de nadruk opgelegd, dat de VVV hier coördinerend werkt en niet zelf evenementen organiseert. In dit verband is het verheugend, dat, Ommen eindelijk een tennisbaan krijgt en wel achter Hotel Paping, een fraai plekje in Het Laar, dat zich hiervoor bijzonder leent. Het wachten is nu nog op rijpaardenverhuur want ook hieraan bestaat behoefte, zo blijkt uit het jaarverslag van de zestiger jaren. Naast het mapje wandeltochten is ook een mapje met fietstochten beschikbaar en een topografische kaart. Behalve de autobustochten naar Twente en Giethoorn, kunnen er nu ook autobustochten naar Duitsland worden gemaakt. Verschillende gasten spraken met waardering over de mooie banken, die door de gemeente op verschillende mooie plekken zijn

Officiële opening VVV-kantoor Kerkstraat

Met een korte en kernachtige toespraak opende burgemeester mr. C. P. van Reeuwijk in café Weertman in 1958 officieel het nieuwe VVV-kantoor geopend. Na het bestuur allereerst geluk te hebben gewenst met deze aanwinst, schetste spreker de taak van de VVV, te weten enerzijds de belangen behartigen van de middenstand en anderzijds die van de vakantiegangers. Spreker hoopte dat de samenwerking op dit gebied steeds meer tot uiting

moge komen. Wil Ommen serieus meedoen bij de recreatie, dan moeten de logiesverstreckende bedrijven aan bepaalde minimeisen voldoen. Logies verstrekt op aanbeveling van de VVV moet een waarborg zijn, dat het goed is. Spreker hoopte, dat de goede samenwerking tussen gemeentebestuur en de VVV bestendig zal blijven. Eerste voorwaarde is echter, dat het bestuur activiteit moet ontplooiën, eerst dan kan de gemeente helpen.

Spreker zei, misschien te moeten wensen, dat ook dit kantoor weer spoedig te klein moge zijn en hoopte, dat de directrice in haar nieuwe omgeving prettig zal werken. Hiermede verklaarde de burgervader het nieuwe kantoor officieel geopend. Vooraf sprak VVV-voorzitter Joh. Hurink een kort welkomstwoord, waarin hij behalve het gemeentebestuur nog welkom kon heten de heer C. E. W. Nering Bögel, voorzitter van de oudheidkamer, de ereleden D. Oppedijk, P. Kramer en Joh. van der Kolk, de adjudant van de rijkspolitie, C. Veldman, de vertegenwoordiger van de VVV in Varsen, de heer J. Ningbers, de directeur van de Provinciale VVV, de heer Veldman, enige plaatselijke VVV-directeuren en de aannemers Timmerman, Kruithof en Wessel.

Bermerstraat

Na dit officiële gedeelte begaf het gezelschap zich naar het nieuwe kantoor aan de Kerkstraat, waar zowel de nationale driekleur als de provinciale vlag vrolijk wapperden. In de etalage aan de Bermerstraat staat een prachtig groot aquarium met zoetwatervis, aangeboden door de firma Pacton, de etalage aan de Kerkstraat is aantrekkelijk gemaakt met kleurige folders uit binnen- en buitenland. Het licht geschilderde inlichtingenkantoor met over de gehele lengte een imposante balie (met uitgebreid materiaal) is bijzonder ruim. De directrice heeft thans de beschikking overeen gezellig kantoor, terwijl voor secretaris Hartman boven een kamer is ingericht. Voorts heeft men boven nog de beschikking over ruimte voor magazijn en archief. De talrijke bloemstukken verleenden aan het geheel een feestelijk cachet. In vergelijking met het kantoor aan de Kruisstraat betekent dit een zeer belangrijke verbetering, waarop de VVV met recht trots kan zijn. Men had weliswaar liever een andere plaats gehad, maar de hoofdzaak is, dat men de toeristen behoorlijk kan ontvangen.

Vervolgens trok het gezelschap naar hotel "De Zon" waar voorzitter Joh. Hurink dank

bracht aan het gemeentebestuur, in het bijzonder de heer D. Boeve, die de VVV-zaken voor de gemeente behartigt en aan secretaris Hartman, de grote stootkracht van de vereniging. Spreker deed het gemeentebestuur de toezegging, dat bedrijven welke niet aan de minimeisen voldoen, geweerd zullen worden van de hotel- en pensionlijst. Tenslotte dankte spreker de firma Pacton voor het fraaie aquarium en de heer S. Kuijt voor de plaatsing.

Landbouw en toerisme

De heer Veldman, provinciaal directeur, zei dat Ommen bij hem associaties oproep van landbouw en toerisme. De boeren zeggen vaak: "Wat hebben we aan die vreemdelingen, ze zijn voor ons slechts hinderlijk". Hier zit volgens spreker een kern van waarheid in, omdat vele toeristen uit de grote steden, nog geen raad weten met de ruimte waarin ze plotseling geplaatst worden. De boeren moeten trachten hiervoor begrip te krijgen. Een bloeiend toerisme is van belang voor de gehele samenleving, al kan men dit niet met concrete cijfers aantonen. Buiten de dagjesmensen, brengt het toerisme Overijssel ongeveer 12 miljoen gulden

in het laadje. Waar het toerisme groeit, gaat het alle lagen van de bevolking goed. Namens de provinciale organisatie bood spreker de VVV zijn hartelijke gelukwensen aan. De heer Hartman gaf vervolgens een uitvoerig overzicht hoe het VVV werk in Ommen is uitgegroeid. Het ledental bedraagt thans 351 en het bestuur hoopt dit binnen afzienbare tijd op te voeren tot 400. Het erelid D. Oppedijk, jarenlang bestuurslid en secretaris, vulde het betoog van de heer Hartman aan met enige bijzonderheden uit het verleden. Tenslotte sprak de heer Frijling namens de VVV Dalfsen zijn bewondering uit voor het nieuwe kantoor en voor de prettige sfeer, bij de VVV in Ommen.

In 1986 is het kantoor van de VVV van de Kerkstraat verhuisd naar het oude gemeentehuis aan de Markt om vervolgens terug te keren naar de Kruisstraat tot de opheffing van de plaatselijke VVV.

Typisch trapgeveltje pastorie RK-kerk Ommerschans

Op de Ommerschans hebben ooit twee kerken gestaan. Nu staat er nog één: de Boskerk, die dienst doet als Thomashuis. De andere kerk stond direct bij binnenkomst van de schans aan de rechterzijde, en is in 1900 afgebroken. Hier ging het om een Rooms-

Katholieke Kerk met pastorie gebouwd in 1869 voor de Bedelaarskolonie "De Ommerschans".

De pastorie, die na de sloop van de kerk in 1900 overeind bleef, had een typisch trapgeveltje. Het trok destijds aandacht van velen zo blijkt uit een beschrijving uit 1930 die het volgende laat weten:

"Terzijde van den weg tusschen Balkbrug en Ommen staat, aan 't eind van een grasperk, een hoog huis, dat gestadig de aandacht van vreemdelingen blijft trekken; touristen laten hun auto stoppen om het te beschouwen. 't Is de voormalige pastorie der sinds lang afgebroken R.K. Kerk van de „Ommerschans".

De zijdeur, op onze foto te zien, is de hoofdingang; de beide beneden ramen van het hoge middendeel zijn die van wat men in 'n pastorie de zaal pleegt te

De Rooms-Katholieke pastorie, gebouwd in 1869 en afgebroken in 1935

noemen; er staat daar nog een min of meer monumentale schoorsteenmantel, zij 't van eenvoudig stucadoorswerk. Aan het smeedwerk der scharnieren van de buitendeuren valt nog te zien, dat het huis indertijd gebouwd is als deel van 'n meer dan alledaagsch complex: kerk en pastorie.

Men zal toegeven, dat het pand met zijn typischen trapgevel en mooie verhoudingen een aangenamen indruk maakt en de gedachte opwekt: wat zal de kerk, die erbij behoorde, een merkwaardig bouwwerk geweest zijn. Naar dit huis te oordelen, was de onbekende architect — misschien voerde hij in zijn tijd dezen naam niet eens — een vakman, die zijn werk verstond.

Het bedehuis werd afgebroken toen op 't laatst der vorige eeuw het gesticht „Ommerschans” — sindsdien ook al grootendeels verdwenen — buiten gebruik werd gesteld. De pastorie werd door een inwendige verbouwing in twee beampten-woningen gesplitst en doet nog als zoodanig dienst”, tot zover de beschrijving uit 1930.

Pastorie bewoond door twee gezinnen

De pastorie werd na de sloop van de kerk geschikt gemaakt voor bewoning door twee gezinnen van ambtenaren van het toenmalige Rijksopvoedingsgesticht voor jongens. De bewoning heeft geduurd tot 1935. Daarna werd ook de pastorie afgebroken. Vervolgens kwam er een nieuwe woning op de plek met als huisadres Balkerkweg 73.

1930. Pastorie met deel van de R.K.-kerk op de Ommerschans

Maatschappij van Weldadigheid

In de periode van de bedelaarskolonie van de Maatschappij van Weldadigheid (1819-1889) waren er verplichte zondagse kerkdiensten voor de kolonisten. In het begin werden de diensten gehouden op het binnenplein van de spinnerijzaal. De protestanten en de katholieken maakten na elkaar gebruik van deze zaal. Later werd de school gebruikt als kerk. Deze situatie duurde tot 1845. Toen werd een nieuwgebouwde protestantse kerk in gebruik genomen ten noorden van het hoofdgebouw (de zogeheten Boskerk). Voor de katholieken duurde het, zoals gezegd, tot 1869 voordat zij gebruik konden maken van een eigen kerk. De kolonie Ommerschans was in feite een parochie binnen de parochie van de toenmalig gemeente Avereest. Het kreeg de naam St. Vincentius à Paulo mee, naar de beschermheilige van de armen. In een van de kerkranken was een afbeelding van deze heilige aangebracht.

In 2006 is een gedenksteen uit de vroegere kerk herplaatst in een muurtje van het toegangshek naar de huidige woning met de tekst: “De eerste steen gelegd door den Pastoor W.H. Veeling Smale, den 30 aug. 1869. Bouwmeester S.J.H. Breukel”.

Zoekplaatje

Zoekplaatje (CE0005)

Deze keer een foto van de naaischool/handwerkclub achter de Hervormde kerk (Kerkplein 8) uit het fotoarchief van de Gemeente Ommen. Met name dankzij Gert Schuurman zijn al veel namen bekend, v.l.n.r.: Geertje Makkinga; Hendrika Horsman-Martens; Janna Steen; Hendrikje Kampman; Hendrika Makkinga; Marietje; onbekend; Dika Ekkelkamp-Steen; onbekend; Jennie Makkinga?; Jennie Kampman; Elisabeth de Jonge-Kampman; Dientje van Dorland/Kampman; Marie Steen; Hendrikje Jansen-Bosch; Dientie van Elburg-Lammerink; Staand links Juffrouw Hester Jonkman en staand rechts juffrouw Mientje Schuttert. De stichting OudOmmen.nl is nog op zoek naar (of bevestiging van) de (volledige) namen van de nummers 6 (Marietje); 7; 10 en 11 (Jennie Makkinga?).

Vorig zoekplaatje (QM0008)

Het vorig zoekplaatje heeft helaas geen namen opgeleverd. Wel kregen we nog een reactie op het voorlaatste zoekplaatje (GW0098): nummer 3 is Hendrikus Tusveld (04-07-1900/1977), met dank aan Jenny Huisman - v. Gerner. Eventuele reacties op het vorige zoekplaatje (QM0008) zijn alsnog zeer welkom!

EKKELENKAMP

LUNCH ■ DINER ■ PATISSERIE

IJSALON

Stationsweg 1 ■ 7731 AW Ommen ■ telefoon 0529 45 17 82
www.ekkelenkamp-ommen.nl

Bouwbedrijf Vonder

www.bvbouw.nl - info@bvbouw.nl

Brink 10 - 7731 TG Ommen - Tel. 0529 - 451043

Nieuwbouw
Verbouw
Renovatie
Restauratie
Tekenswerk
Vergunningen

RADIO - T.V. - STEREO RECORDERS - KOELKASTEN
WASAUTOMATEN - EIGEN TECHNISCHE DIENST

M. Dunnewind

Dr. A.C. van Raaltestraat 12
7731 GN Ommen
Tel. (0529) 45 16 58

in het
voormalig postkantoor
van ommen

Brasserie Tante Pos

Ommen

adres Markt 17, 7731 DB Ommen
telefoon (0529) 45 18 13
e-mail info@tantepos.nl
internet www.tantepos.nl

Hallo JUMBO

Ommen

Markt 22-24, 7731 DB Ommen

T 0529 - 47 81 60

www.jumbo.com

Functioneel & fit boven de 50

BEL VOOR MEER INFORMATIE

BRINK 35 | OMMEN

T 0529 454508

E INFO@CROSSFITOMMEN.COM

Van Aalderen

garage en tankservice

Voor kwaliteit-voordeel en service komt u echt
bij van Aalderen aan de Hamsgoren 25 terecht.
Telefoon (0529) 452429

snel en
eigenzinnig
oplossingen
van nu
van cijfers naar
toekomstplannen

hart voor
resultaat

www.krcvanelder.nl

KRC VAN ELDEREN

accountants | belastingadviseurs

Nijkamp

installatietechniek

Bas Nijkamp

06 51 78 57 57

Coevorderweg 6
7735 KH Arriën

info@nijkampinstallatie.nl

Dunnewind Groep b.v.

Verhuur van:
mobiele kranen - shovels - containers - kippertrailers
diepladers - truck - kraan - aanhanger

Uitvoering van:
grondwerken - sloopwerken - rioleringswerken - bestratingen

Verkoop van:
zand - grond - grind

Als inwoner van de gemeente Ommen kunt u
zes dagen per week uw tuinafval gratis bij ons inleveren.

Openingstijden: Maandag t/m vrijdag van 8.00 uur - 17.30 uur
Zaterdag van 8.00 uur - 12.00 uur

Strangeweg 7
7731 GV Ommen
Tel. (0529) 45 21 50

info@dunnewindgroep.nl
www.dunnewindgroep.nl

UW DAK IS ONS VAK!!!

dakdekkers- en renovatiebedrijf

E. van der LINDE

OMMEN BV

Vermeerstraat 13 • 7731 SM Ommen • Tel. (0529) 45 30 33

Notarispost OMMEN

Zet het zwart op wit.

Notarispost Ommen

Vrijthof 8a, 7731 CN Ommen

T 0529 - 712 523

E secretariaat@notarispostommen.nl

I www.notarispostommen.nl

Elke maandagavond

van 19.00 tot 21.00 uur gratis

en vrijblijvend inlooppreekuur.

sallands **goed**

registermakelaars & taxateurs

Al ruim 20 jaar on(t)roerend GOED specialist in Ommen

Hammerweg 59C - 7731 AJ Ommen

T 0529 455055 - ommen@sallandsgoed.nl

www.sallandsgoed.nl

DE KAPPER

Vrijthof 1

7731 CN Ommen

Telefoon (0529) 45 49 48

tijdvoorjezelf@salondekapper.nl

WWW.SALONDEKAPPER.NL

Maak online een afspraak

dranken & delicatessen

Varsenerstraat 2

7731 DC Ommen

T 0529 45 30 66

E info@wijnhofommen.nl

I www.wijnhofommen.nl

VERHUIZINGEN

EN

TRANSPORTEN

H. STEEN B.V.

Sogenbosstraat 3

7731 WT Ommen

Tel. (0529) 45 18 02

E-mail info@hsteenbv.nl

Ook zorgmaaltijden

Brugstraat 16 - 7731 CT Ommen
info@resto-oco.nl ~ www.resto-oco.nl
0529 451429

lunch
plateservice
afhaal
catering
partijen

WILDTHOUT

Hotel & Restaurant

SERVICE, KWALITEIT EN GEZELLIGHEID!

Telefoon 0529-451592

info@wildthout.nl

www.hotelwildthout.nl

Aj komt
zōj't goed heb'n

**Restaurant - Catering
De Bootsman**

Coevorderweg 19

7737 PE Ommen

Tel. (0529) 45 72 72

VOOR IEDEREEN EEN BELEVENIS

Bruine Hoopsweg 6

7645 BJ Hoge Hexel

www.bungalowparkhogehexel.nl

info@bungalowparkhogehexel.nl 0546-579865